

МАРИЈА СЛОБОДА

БРАНКОВО ВЕЧЕ (1894) – ЗАБОРАВЉЕНА СПОМЕНИЦА

САЖЕТАК: Поводом 200. годишњице рођења песника, и 130. годишњице од објављивања, у раду се указује на споменицу *Бранково вече*, приређену 1894. године, поводом обележавања педесет година од *Ђачкој расџанка* Бранка Радичевића, у издању Књижевне задужбине И. М. Коларца. Садржај овога издања, сачуваног у малом броју примерака, показује значај који је песничко дело Бранка Радичевића имало с краја 19. века – и открива (и назначава будући) његов статус не само у лирском стваралаштву других аутора, већ и у сликарству и музици, те понајвише осликава распоне рецепције. Идеје свих прилога у споменици изражене су кроз мотив кола.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: Бранко Радичевић, *Бранково вече*, споменица, 1894, *Ђачки расџанак*, коло

Изразито снажан култ Бранка Радичевића током друге половине 19. века може се пратити почев од 1847. године, када је у Бечу објављена његова прва књига песама. Ипак, интересовање за његов стваралачки рад обухвата и период који је претходио појави књиге – према сачуваним подацима, почев од стихова написаних као ђачко вежбање у Карловачкој гимназији на немачком језику (1841), уз песме сачуване у ауторовој преписци. Управо у песмама „*Ode Seiner Exellenz*” („Ода Његовој Екселенцији”) и „*Abschied von Karlovitz*” („Опроштај од Карловаца”) препозната је генеза настанка *Ђачкој расџанка* (1844) – поеме којом се у литератури означава почетак настанка националне уметничке лирике.¹

¹ В. Драгиша Живковић, „Трохеј или јамб Бранка Радичевића”, у: *Европски оквири српске књижевности*, књ. III, Просвета, Београд 1994.

Стихови из *Ђачкої расїѣанка* имали су великог одјека у стваралаштву бројних аутора – кроз засебне стихове или стихована дела у целини испевана по узору на Радичевићеву поему. Управо посредством стихова из *Ђачкої расїѣанка* мотивисан је и реализован пренос Радичевићевих земних остатака из Беча на Стражилово (1883) – у великој свенародној атмосфери.² Од тада, годишњице везане за Бранка Радичевића континуирано су биле великих размера: са укључивањем појединаца и заједница из свих српских крајева – тачније Срба одасвуд.

Током 20. века (и у последње две деценије) у литератури су више пута покретана питања о симболици кола у *Ђачком расїѣанку*, а пружени одговори данас усаглашено сведоче о чињеници да је – уз нације и покрајине које се помињу на том месту у Радичевићевој поеми, у складу са водећим идејама 19. века – у њој изражена идеја српства.³

Године 1894. обележено је педесет година од настанка Радичевићеве поеме *Ђачки расїѣанак*. Те године штампана је споменица под насловом *Бранково вече*, у издању Књижевне задужбине И. М. Коларца. Није нам познат број штампаних примерака овога издања, али је несумњиво да данас има статус библиотечког раритета.⁴

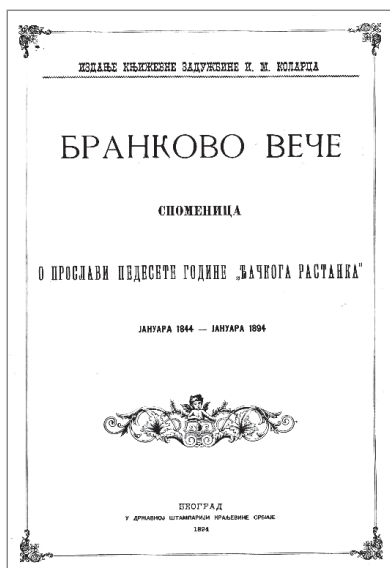
Уводни текст у споменици открива податке о контексту из којег је издање проистекло. Сазнаје се да је 31. јануара 1894. у организацији Књижевно-уметничке заједнице у Београду (која је основана са „племенитом сврхом неговања српске књиге и уметности, упознавања и зближавања радника на том пољу народног живота нашег”, и која потписује текст), одржано поетско вече, посвећено Бранку Радичевићу, с освртом на *Ђачки расїѣанак*, датиран на јануар 1844. године.⁵ У наставку је наведено да споменица представља „спомен на то вече”, те да је намењена „поштоваоцима Бранкова духа”, и приређена с намером изражавања захвалности – у тону који је и претходних деценија пратио изражавање пошто-

² О томе сведоче бројне странице књижевне периодике, и изван националних оквира.

³ У ширем јавном простору, као могућа, навођена је и идеја југословенства. Специфичним се чини кориговано тумачење Павла Поповића. (Опширније о тој проблематици, в. Ненад Николић, „Проблематика српства и југословенства у књижевној историји Павла Поповића”, у: *Крај раја, Срби и стварање Југославије*, САНУ, Београд 2021, 603–604.) Литерарни увиди у текст поеме у целини, данас не актуализује то питање – које је било назначено већ у споменици (в. у наставку).

⁴ Уз једноцифрен број примерака у националним библиотекама, дигитализовани облик показује да се оригинално издање чува и на Универзитету у Мичигену.

⁵ *Бранково вече: споменица о њослави њедесетїе њодине „Ђачкоїа расїѣанка”*, Издање књижевне задужбине И. М. Коларца, Београд 1894, 1.

вања прерано преминулом песнику. У споменици се нашао и текст у облику извештаја, из којег се сазнаје више информација о књижевном догађају – о посећености, учесницима, рецепцији Бранковог дела.

Осем чланова „Заједнице” и њихових породица ово су вече посетили још и многи поштоваоци Бранкова Ђенија, личности из првих редова престоничког грађанства и великошколске омладине београдске.

Стара дворана Коларчеве пивнице, где је ово вече прослављено, била је украшена ликовима српских песника и књижевника, који су око нове слике Бранка Радичевића састављали *венац* свештеника правде и истине, лепоте и врлине.⁶

Према наведеном тексту, програм је протекао у пригодном-свечарској атмосфери: уз сећање Милана Ђ. Милићевића, књижевне прилоге читали су Андра Гавриловић и Риста Одавић, чланови Заједнице. Прилози који су том приликом прочитани штампани су у споменици. Символично, песме потписују аутори из разних крајева: Београда, Беча, Мостара, Задра, Сплита, Котора, Шапца, с намером исказивања поштовања лирском позиву за ује-

⁶ Нав. дело, 17, курзив М. С. Визуелни облик венца у сагласју је са мотивом кола из Радичевићевог текста, и лајт-мотивом споменице.

дињење, развијеном кроз коло Братства/Српства у *Ђачком расџанку*. Том приликом, Стева Тодоровић говорио је о изложеном Бранковом портрету и изведене су композиције на Радичевићеве стихове. У извештају се песник назива „слављеником”, а догађај „светковином” која је обухватила различите садржаје: говоре о песнику, читање поеме, осврт на његово стваралаштво, музичке секвенце, телеграфске честитке, уз интензивне реакције публике. Податак о дужини трајања програма показује, с краја века, несмањено интересовање и свест о значају Радичевићеве појаве:

Бранковом песмом и *српским колом* завршено је у освитаку дана славље, скромно по обиму своме, велико по самој појави, којом се казује да ни наши дани нису хладни у осећању захвалности према синовима српског народа.⁷

Управо, висока национална свест – уз лирско тематизовање мотива кола – обједињује песничке прилоге у споменици.

Невелика обимом (64 странице), споменица је објединила различите прилоге, са визуелним орнаментима уз сваки текст. Књижевне прилоге отвара текст *Ђачкој расџанки*, након чега се нижу текстови дванаест аутора, у чијој се мотивској структури, и основној идеји, препознаје надахнутост Радичевићевом поемом. Текстови су претежно датирани, из чега се несумњиво закључује да су писани за потребе тренутка: понајпре књижевне вечери, с намером да буде обележена актуелна „годишњица”, те – приређивања издања у спомен не само на песника већ и на одржану свечаност. Отуда у прилозима не треба трагати за појединачним естетским домаћајима, већ их у целини сагледати као *јеснички венац* који осликава општи статус Бранка Радичевића с краја 19. века, и представља документ културно-уметничког значаја.

Сећање Милана Ђ. Милићевића (једини прозни прилог у споменици) усмерено је на догађај из 1872. године, којем је књижевник присуствовао: сцену у којој је учитељ из источне Србије певао одломке из Радичевићеве поезије,⁸ изазвавши одушевљење окупљених слушалаца:

Бранкова песма [...] разлеваше неко чудно расположење у слушаоце. [...] Омладина, која се прибираше цркви да игра у колу, нагрну ка столу и окружи госте.⁹

⁷ Нав. дело, 18, курзив М. С.

⁸ Из *Гојка* и *Ђачкој расџанки*.

⁹ Нав. дело, 25.

Сећање на формирање кола уз Радичевићеве стихове, у овом случају, показује се у романтизовано-сликовитом сведочанству услед податка да окупљенима није био познат аутор стихова, тј. формирање кола није вођено „позивом” из *Ђачкој расијанка*, већ ритмом/мелодијом. На завршне Милићевићеве речи надовезују се прилози песника:

Данас се Бранкове песме певају често, певају се у свим крајевима наше отаџбине [...].

Слава песми!

Слава Бранку!¹⁰

У споменици су се нашли песнички прилози Марка Цара (Задар), Ђорђа Стратимировића (Беч), Светозара Ђоровића (Мостар), Владимира М. Јовановића (Шабац), Алексе Шантића (Мостар), Стевана П. Бешевића (Сплит), Андре Гавриловића (Београд), Драгомира Брзака (Београд), Јосипа Берсе (Задар), Јована Сундечића (Котор), Васа Крстића Љубисава¹¹ (Београд). Наведеним редоследом, са податком о месту испод сваког прилога, песмама је одата почаст Радичевићевој идеји уједињења, те се споменица може сматрати песничким венцем концентрисаним око идеје српства, кроз тему песништва и величање статуса Бранка Радичевића, сублимисаним у мотиву кола.

У екскламативном тону из песама провејава рефлексивна о *вечности* Бранкове песме – лирски је развијена идеја која извире и из Радичевићевих стихова: о животу песме у (српском) народу, у анакреонтској атмосфери.¹²

Где год Србин живи, где с’ год коло вије,

Свуд та песма данас српска срца грије.

[...]

Од Косова тужна па до овог дана

Није Србу лепша песма испевана.

[...]

¹⁰ Нав. дело, 26.

¹¹ Васа Крстић Љубисав (1849–1910), аутор који је под бројним псеудонимима испуњавао странице књижевне периодике својим прилозима, данас непознато име.

¹² Мисли се на Радичевићеве стихове: „Ал’ што певах неће пропанути / Након мене хоће останути, / Док се поје, док се винце пије, / док се коло око свирца вије” (Бранко Радичевић, *Сабране њесме*, прир. Душан Иванић, СКЗ, Београд 1999, 117).

Док год буде Срба, док буде гусала,
Док се с родом језик српски не сарани.¹³
(Марко Цар)

Широм цјелога Српства слава се твоја ори –
С поносом Србин сваки спомиње име твоје,
Та док год пјесму свету овако љубио буде,
Спомињаће те вјечно к'о и до сада што је...¹⁴
(Светозар Ђоровић)

Видљива је стваралачка окупираност феноменом Бранкове песме – у песмама аутора којима песнички рад није био примаран. И Марко Цар и Светозар Ђоровић у песничким прилозима за споменицу развијају општу романтичарску идеју о аутономном статусу песме и након смрти аутора, а Андра Гавриловић лирски развија и утицај Божје промисли на статус Радичевићевог дела у српском народу, кроз пантеистичку слику „српске ране” и Бранкове вечне песме – у природи: „Знамење нам спомен Бранка”.¹⁵

Честим варијацијама стихова: „Коло, коло, / наоколо / вилонито / плаовито / наплетено / навезено / окићено / зачињено” развијен је мотив позива у коло (у прилозима из Сплита, Котора, Београда). Позив у коло из Беча упутио је Ђорђе Стратимировић: „Чујте Срби са свих страна, / Још у коло Бранком звана, / Хај’те браћо, хај’те амо”,¹⁶ а у наслову прилога из Котора, који потписује Јован Сундечић, императивним тоном исказана је основна рефлексивна развијена у стиховима који следе: „Играјмо холо – Бранково коло”. У Сундечићевој песми и, дискретније, песми Алексе Шантића – препознаје се мотив слободе, у лирски израженом колективном стремљењу. У песми Васе Крстића Љубисава, чијим прилогом се песнички сплет завршава, назначено је питање о изостанку македонске нације у Бранковом позиву у коло („Само нема [...] *Маћегонца*”¹⁷), чиме се сликовито потврђује интригантност Радичевићевих стихова – још у 19. веку, и међу слабо (или нимало) познатим ауторима.

Ипак, уз мотив уједињења и српске слоге, у *Споменици* је изразито развијена свеколика жал због судбине песника, али и понос услед испуњене ауторове жеље да почива на Стражилову – мотиви који ће имати средишно место и у лирици 20. века, у опусима

¹³ Нав. дело, 30.

¹⁴ Нав. дело, 33.

¹⁵ Нав. дело, 41.

¹⁶ Нав. дело, 31.

¹⁷ Нав. дело, 49.

аутора са стваралачком преокупацијом у чијем средишту је управо Бранко Радичевић.¹⁸ Мотив песникове преране смрти препознаје се у песми Јована Берсе – испеване у форми обраћања песнику кроз назнаку питања о Радичевићевом предосећању животног усуда, услед чега је песма симболично понела наслов истоветан једном од Бранкових, као знак питања – „?”¹⁹. Саосећање са Радичевићевом судбином, превасходно кроз наговештај стваралачког побратимства, препознаје се у лирском прилогу Алексе Шантића, кроз модернистички сензибилитет – варира се мотив испуњења Бранкове *душе*: неговањем венца/кола „Србадије”. Песников „дух вилински”, као окосница окупљања на Стражилову, уз мотив испуњене жеље (тематизоване и раније, нпр. у песми Ј. Ј. Змаја), среће се у завршним стиховима Стевана П. Бешевића.

У споменици има и песама слабије *уверљивости*, али се показују значајним у обликовању лирских портрета њихових аутора – Владимира М. Јовановића и Драгомира Брзака. У оба случаја приметан је недостатак оригиналности у развијању лирског сужеа – кроз варијације познатих Радичевићевих (функционално уклопљених) стихова. Песма Владимира М. Јовановића, лиричара чије име је остало у сенци савременика, тематизује завршетак школовања лирског субјекта, током којег навиру сећања на Бранка и његове стихове, те се од почетне песме (ђачког веселја) – сродно рефлексiji у Брзаковој песми¹⁹ – велича (све)присуство Бранкове песме у времену. Оба аутора за завршницу песме користе варијацију истог Радичевићевог стиха: „[X]еј па дотле – [а] куд[а] ћеш [Бранко] више!”²⁰

Поред назива места посредством којих су песме датиране, у самим песама среће се низ топонима којима је дочарана Бранкова присутност у народу: уз повлашћен статус Стражилова, и Косова, у прилогу Ђорђа Стратимировића именовани су Ловћен, Дунав и Драва. Сплет песама у споменици у сагласју је са церемонијалом 1883. године и начином на који је две године касније подигнут споменик на Стражилову, са натписом „Бранку – српски народ” (и подацима о камену из различитих крајева). Преливање идеје из поетског света у свет реалности, у случају Бранка Радичевића, у постхумном периоду имало је велике распоне до самог краја 19. века.²¹

¹⁸ Нпр. Десанке Максимовић и Милоша Црњанског.

¹⁹ Песме Драгомира Брзака, са страница књижевне периодике, још увек нису сакупљене у књизи.

²⁰ Поигравање са стихом из поеме *Гојко*; в. нав. дело, 35, 43.

²¹ На плану очувања континуитета занимљив је податак да је 1883. године, под истим називом – *Бранково вече* – у Народном позоришту одржан концерт

Међутим, за ову споменицу везује се и податак који осликава завршетак раздобља у којем се пола века певало по узору на Радичевића – кроз одбијен прилог Лазе Костића.²² При данашњем читању песме – „О прослави Бранкова ’Ђачког растанка’” – разлози за одбијеницу препознају се у још увек чврстом култу Бранка Радичевића, у оквиру којег нису могли добити места стихови:

Благо теби, весела
Србадијо млада,
Кад ти није пресела
Свакоја парада.

Прошао ти вазданак
У самим славама:
’ђачки’ ти је ’растанак’
’песма над песмама’!...²³

Песма је вишеслојно полемична – према Радичевићевој поеми, те статусу који је песник имао у текућој књижевној критици,²⁴ према политичком положају српског народа у Босни и Србији, те генерацији која (наставља да) велича Радичевићеву лирику (тј. којој је *Ђачки расџанак* – „песма над песмама”). Случај Костићевог прилога за споменицу је комплексан и може се разумети из два угла: 1. кроз његову поетику и 2. кроз еволутивно праћење српске лирике друге половине 19. века. Оба приступа се намећу из његовог претходно објављеног чланка „Гете и његова народна свијест” (1885),²⁵ при чему посебну пажњу привлачи однос који на том месту песник изражава управо према *Ђачком расџанку*.²⁶ Будући

са извођењем композиција на Радичевићеве стихове (опширније в. у листу *Јавор*, год. 1883, бр. 17, 537–542).

²² Костић оставља сведочанство о позиву који је добио, те наводи податке не само о одбијању песме за споменицу већ изражава незадовољство и местом које је, потом, песма добила у листу *Стражилово* (1894, бр. 10, 147), где је први пут штампана, као „песма која има своју историју” – са уредничком свешћу о неповољном тренутку за објављивање (исто; опширније: Лаза Костић, *Из моја живоџа*, прир. Младен Лесковац, Нолит, Београд 1988, 230–231).

²³ Нав. дело.

²⁴ Надовезује се на Костићев чланак поменут у наставку, у којем се кроз „бранкоманију” помињу – Стојан Новаковић и Светислав Вуловић.

²⁵ Текст је објављиван у наставцима: на странама *Црногорке* (1885, бр. 14–23), а потом *Зейте* (1885, бр. 3–8) – са неповољним оценама по Бранка Радичевића, интригантним за читање и у нашем веку.

²⁶ Расправа је написана у полемичном тону – кроз изражававање незадовољства стањем у српском песничству, које је у том тренутку било подражавалачко (Војислав Илић се тек појављивао са артистичким иновацијама). Ипак, на том месту, по вредносном критеријуму, Костић издваја управо поему *Ђачки расџанак*, називајући је „умиљатом симфонијом”, препознајући у њој елементе *укришјаја*

да је споменица у целини обликована у знаку апотеозе Колу, није изненађујуће што Костићев сатиричан однос према великом окупљању из Бранкове поеме није могао добити простора међу одабраним прилозима. Мотив „шупљег кола” (у које се хвата Бошњак) морао је у напомени појаснити и Јован Грчић, уредник *Сѣражилова*.²⁷

Како је у истом периоду Костићу одбијена песма и за *Војислављевоу сѣоменицу* (1895), издање приређено поводом смрти Војислава Илића,²⁸ песникова сведочанства показују да је, у оба случаја, на песму утицало и – позивно писмо,²⁹ из чега је јасно да је пригодна прилика показала опште стање на књижевном пољу, и била повод Костићу за изражавање постојећих ставова. Притом, према приређивачима Костићеве преписке, двома одбијеним песмама прикључује се још једна која је имала свој *fatum libelli*: десет година касније (1906) за штампање у *Лейојису Матице српске* биће одбијена још једна песма Лазе Костића, поново са мотивом Бранка Радичевића – „Бранко и вила му”.³⁰ Почев од песме „Права Бранкова жеља” (1878), преко песме „О прослави Бранкова ’Ђачког растанка’”, до песме „Бранко и вила му”, види се Костићево континуирано тродеценијско стваралачко интересовање не само за водећи облик певања у лирици тога доба већ и за критичко разматрање о општим питањима, које се отвара ка његовој поетици.

Уз констатовање и исмевање бранкоманије, иако из данашње перспективе логичног следа у еволутивном току – случај споме-

---

основних елемената Радичевићеве поетике (*Зетџа*, 1885, бр. 5, 34). У тексту, ипак, претеже интенција да се прекине са дотадашњим канонизовањем песника, нарочито кроз – епигонство.

²⁷ Станислав Винавер запажа Костићево доживљавање Бранка као „рђавог пророка” са песничким програмом који је „неизводљив, погрешан и нестваран” (Станислав Винавер, „Заноси и пркоси Лазе Костића”, прир. Гојко Тешић, у: *Дела Станислава Винавера*, Службени гласник, Београд 2012, 579–580).

²⁸ В. опширније: Васо Милинчевић, „Споменица Војислава Илића и песма ’Прерано’ Лазе Костића”, у: *Творци и њумачи*, Просвета, Београд 1984, 322–341.

²⁹ Костићеве песничке пародије завређују посебну пажњу. О овоме случају, песник наводи: „Уто ми дође позив из Београда да што напишем за педесету обљетницу Бранкова ’Ђачког растанка’ [...]. Напишем неколико строфа па пошаљем”, а у наставку је објашњен и контекст настанка песме „Прерано!”, у којој је иронизиран позив Одбора за подизање споменика Војиславу Илићу (Лазе Костић, *Из моја живојџа*, прир. Младен Лесковац, Нолит, Београд 1988, 230–232).

³⁰ Опширније в. Костићеву преписку са тадашњим уредником *Лейојиса*, Миланом Савићем, у: Лазе Костић, *Прејиска*, књ. II, прир. Младен Лесковац, Милица Бујас, Душан Иванић, Матица српска, Нови Сад 2017. Текст песме је мењан, уз инструкцију Одбора и ауторов пристанак, чиме је завршница, са поентирањем, обликована кроз другачији тон и – измењену иницијалну идеју. Песнички комад развијен је кроз форму „привиђенице”: са повезом преко очију вила у Сремске Карловце доводи Бранка, који бива затечен духовним променама које су задесиле Српство од његова одласка. Дакле, за осликавање друштвено-политичких промена Костић бира управо лик Бранка Радичевића – као симболичку пројекцију која осликава дух претходног века.

нице *Бранково вече* показује још увек чврст култ Бранка Радичевића. Иако је једноставним техникама уобличен концепт овога издања, његова чврста структура амблематично осликава основну идеју. Закупљеност идејом националног уједињења препознаје се од микроделова споменице (појединачних мотива, илустрација, редоследа песама), преко прилога из ликовне и музичке уметности – до намере којом је издање приређено.

У споменици се нашао и текст Стеве Тодоровића, сликара и председника Књижевно-уметничке заједнице – сведочанство са информацијама које су у потоњем периоду значајно утицале на обликовање сазнања о Бранковом портрету. Тодоровић је оставио податак о свом портретисању песника 1851. године, који је уступљен за потребе илустрованог календара *Орао*, приликом чега је – дорађен руком Мине Вукомановић. Мање је познат податак да су Радичевићеве данас познате (идеализоване) портрете радили сликари (или су то цртежи савременика, нпр. Ј. Ј. Змаја). Другим речима, они не представљају веродостојан документ, већ показују стваралачко интересовање за Бранка Радичевића – које је резултирало различитим портретима и мотивима на разгледницама, вињетама књига и другим штампаним материјалима, који се користе и данас. Постоји само једна фотографија која је аутентична и начинио ју је први српски фотограф, Анастас Јовановић. У поменутом тексту Тодоровић оставља сведочанство о песниковом портрету који је био изложен приликом свечаности – и који се нашао на почетку споменице.

Музикалност Радичевићевог стиха допринела је чињеници да на невелик број његових лирских песама буде компоновано преко деведесет композиција, од којих су многе заживеле у народу као староградске песме, или су пак настале чак век и по након песникове смрти. У споменици су штампане ноте по композицији „Бачки растанак”, коју потписује Дионизије де Сарно Сан Ђорђо, композитор италијанског порекла, који је коло из *Бачкој расџанка* транспонован у медијум музичке уметности, и чије композиције су изведене на прослави „постолетног јубилеја”.³¹

На више планова – литерарном (у песмама), музичком (кроз композиције), визуелном (са венцем око Радичевићевог портрета), композицијском (распоред текстова),³² ова заборављена споменица осликава вишеструке појединости, превасходно: комплексно, жи-

³¹ Према извештају, нав. дело, 17–18. „Бранково коло” се изводи и данас као засебна композиција (по нотама Јована Пачуа и Светолика Пашћана Којанова).

³² Након текста *Бачкој расџанка*, Милићевићев текст осликава живот Бранкове песме у народу, а последњи песнички прилог је позив уласка у – Бранково коло, након чега на самом крају споменицу затвара нотни запис.

вописно и промишљено подсећање јавности на једну од основних идеја из Радичевићевих стихова.³³ Иако претежан део песама нема антологијску вредност, споменица у целини: 1. иде у ред антологијских подухвата начињених са циљем очувања континуитета у националним оквирима, исказивањем поштовања заслужном појединцу, у овом случају родоначелнику модерне српске лирике и 2. уз проширено контекстуализовање, представља сведочанство о преломном тренутку развоја српске лирике и симболично – затвара полувековно раздобље.

Др Марија И. Слобода
Универзитет у Београду
Филолошки факултет
Српска књижевност са јужнословенским књижевностима
marija.sloboda@gmail.com

---

³³ Наредне године (1895) основан је и лист – *Бранково коло*.